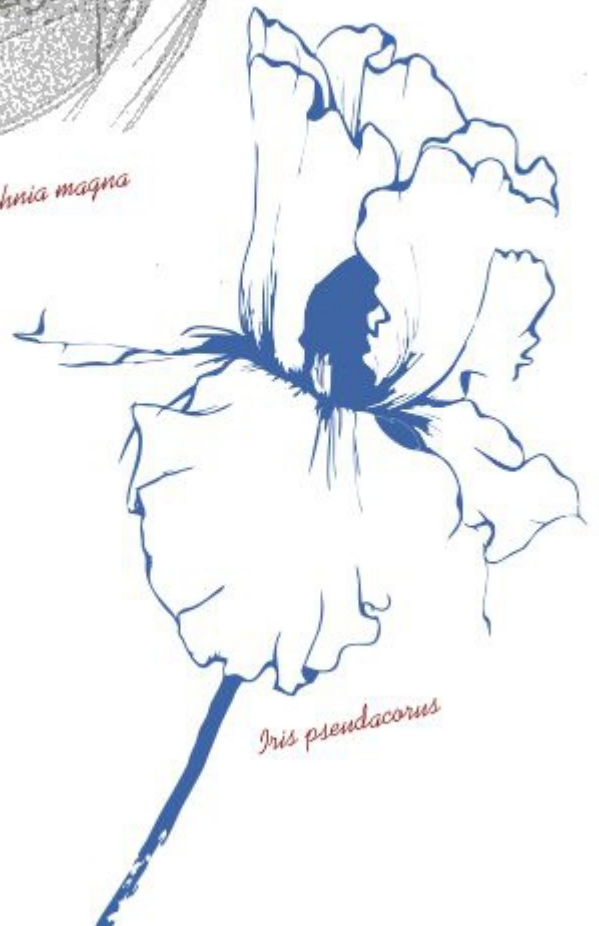
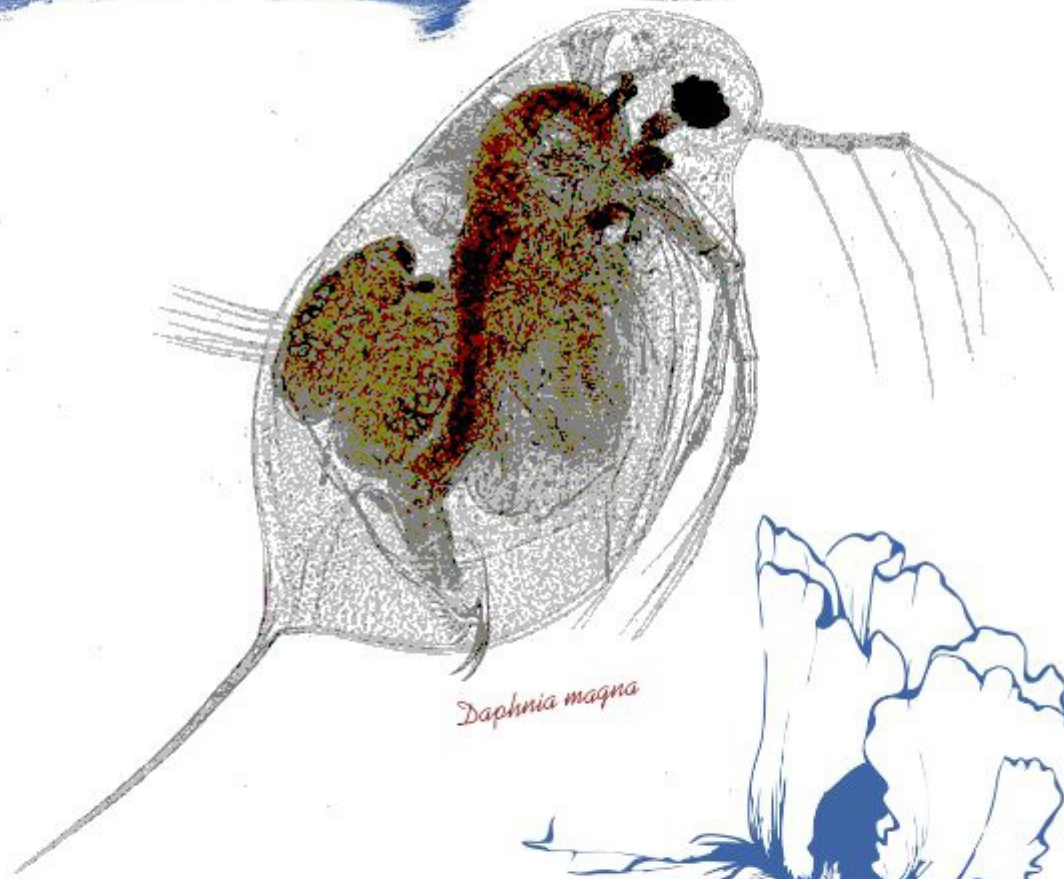

Młaki, mszary i mokradła

hydrologiczny
eksperyment
edukacyjny

Raport z monitoringu
przyrodniczego

Raport powstał w ramach projektu „Młaki, mszary i mokradła - hydrologiczny eksperyment edukacyjny”, który realizowany był w 2024 roku przy Służewskim Domu Kultury w Warszawie. Projekt finansowany był z Funduszu Edukacji Ekologicznej, we współpracy z Biurem Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej Urzędu m. st. Warszawy i Staromiejskim Domem Kultury. Projekt jest zgodny z Zieloną Wizją Warszawy.

Redakcja: Karolina Mazurska
Grafika i skład: Kamila Musiatowicz

Warszawa 2024

Wstęp

Raport jest podsumowaniem monitoringów przyrodniczych, prowadzonych w ramach projektu „Młaki, mszary i mokradła – hydrologiczny eksperyment edukacyjny”, który realizowany był od czerwca do grudnia 2024 roku przy Służewskim Domu Kultury. Działanie było wspólnym przedsięwzięciem jednostki kultury (Służewski Dom Kultury), organizacji pozarządowej (Fundacji alter eko), uczelni wyższych (Uniwersytet Warszawski i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego) i społeczności lokalnych.

Celem projektu była lokalna regeneracja ekosystemu wodno-lądowego, przez utworzenie niecki bioretencyjnej, na obrzeżach Parku Dolinka Służewska.

Służewski Dom Kultury i Park Dolinka Służewska leży w dolinie dawnej rzeki Sadurki, która miała swój bogaty ekosystem doliny rzecznej. Z biegiem lat, w wyniku urbanizacji miasta, teren ten został przekształcony, na czym straciła sama rzeka i liczne gatunki z nią związane. Założona w ramach projektu niecka bioretencyjna ma lokalnie regenerować przyrodę. Czy tak się stało? Badaliśmy to podczas monitoringów przyrodniczych przed i po założeniu niecki, sprawdzając jakie gatunki roślin, bezkręgowców, ptaków i ssaków pojawiły się po założeniu niecki. Monitoring został również uzupełniony zdjęciami i filmami z zamontowanej przy niecce fotopułapki.

Założona metodologia obciążona jest błędem, wynikającym z jednej strony z krótkotrwałej formy monitoringu (bioblitz dla wybranych grup organizmów), a z drugiej z konieczności zakończenia projektu w jednym sezonie wegetacyjnym. Tymczasem wiele gatunków ptaków i bezkręgowców swoją aktywność wykazuje tylko w określonych miesiącach w roku. Chcąc rzetelnie mierzyć efekt ekologiczny przedsięwzięcia zamierzamy monitorować przyrodniczo teren niecki przez kolejne sezony i porównywać dane, dotyczące obserwowanych gatunków, w kolejnych latach.

Zrealizowane monitoringi przyrodnicze przed założeniem niecki bioretencyjnej:

19/06/2024 – ptaki – Sławomir Kasjaniuk

25/06/2024 – rośliny – Kamila Musiatowicz

27/06/2024 – ssaki – Karolina Mazurska

30/06/2024 – bezkręgowce – Aleksandra Król

25/07/2024 - założenie niecki bioretencyjnej

Zrealizowane monitoringi przyrodnicze po założeniu niecki bioretencyjnej:

06/09/2024 – bezkręgowce – Aleksandra Król

22/09/2024 – rośliny – Kamila Musiatowicz

13/10/2024 – ptaki – Sławomir Kasjaniuk

22/10/2024 – ssaki – Karolina Mazurska

Fot. założona niecka bioretencyjna przy Służewskim Domu Kultury (K. Musiatowicz)

Rośliny

Monitoring społeczny roślin przed założeniem niecki został przeprowadzony w dniu 25 czerwca 2024 r. przez Kamilę Musiatowicz. Teren podlegający monitoringowi obejmował działkę, na której planowaliśmy utworzyć nieckę bioretencyjną, wraz z terenem bezpośrednio sąsiadującym w odległości 2-3 metrów w każdą stronę.

W ramach monitoringu zidentyfikowaliśmy następujące rośliny:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczebność
1	Morela pospolita	<i>Prunus armeniaca</i> L.	1
2	Jabłoń śliwolistna	<i>Malus prunifolia</i>	4
3	Wiesiołek dwuletni	<i>Oenothera biennis</i> L.	>10
4	Chrzan pospolity	<i>Armoracia rusticana</i>	6
5	Dzika róża	<i>Rosa canina</i> L.	1
6	Słonecznik bulwiasty	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	>10
7	Koper włoski	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	7
8	Żywokost lekarski	<i>Symphytum officinale</i> L.	8
9	Perz właściwy	<i>Elymus repens</i>	>10
10	Wrotycz pospolity	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	6
11	Lebiodka pospolita	<i>Origanum vulgare</i> L.	>10
12	Portulaka pospolita	<i>Portulaca oleracea</i> L.	>10
13	Przymiotno białe	<i>Erigeron annuus</i> L.	>10
14	Turzyca owłosiona	<i>Carex hirta</i> L.	8
15	Mniszek pospolity	<i>Taraxacum officinale</i>	>10
16	Pyleniec pospolity	<i>Berteroa incana</i> (L.)	3
17	Babka lancetowata	<i>Plantago lanceolata</i> L.	>10
18	Skrzyp polny	<i>Equisetum arvense</i> L.	5
19	Szczawik żółty	<i>Oxalis stricta</i> L.	4
20	Komosa biała	<i>Chenopodium album</i> L.	3
21	Burak pastewny	<i>Beta vulgaris</i> L. subsp. <i>vulgaris</i>	1
22	Koniczyna łąkowa	<i>Trifolium pratense</i> L.	>10
23	Koniczyna biała	<i>Trifolium repens</i> L.	>10
25	Szczaw zwyczajny	<i>Rumex acetosa</i> L.	1
26	Miskant chiński	<i>Miscanthus sinensis</i>	3
27	Pokrzywa zwyczajna	<i>Urtica dioica</i> L.	>10
28	Bylica pospolita	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	2
29	Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i> L.	1
30	Złocień polny	<i>Glebionis segetum</i> L.	1
31	Mięta pieprzowa	<i>Mentha ×citrata</i> L.	3
32	Pięciornik pagórkowy	<i>Potentilla collina</i>	1
33	Krwawnik wiązówkowaty	<i>Achillea filipendulina</i> Lam.	1
34	Krwawnik pospolity	<i>Achillea millefolium</i> L.	2

Monitoring społeczny roślin po założeniu niecki został przeprowadzony w dniu 22 września 2024 r. przez Kamilę Musiatowicz. Teren podlegający monitoringowi obejmował działkę, na której założyliśmy nieckę bioretencyjną, wraz z terenem bezpośrednio sąsiadującym w odległości 2-3 metrów w każdą stronę.

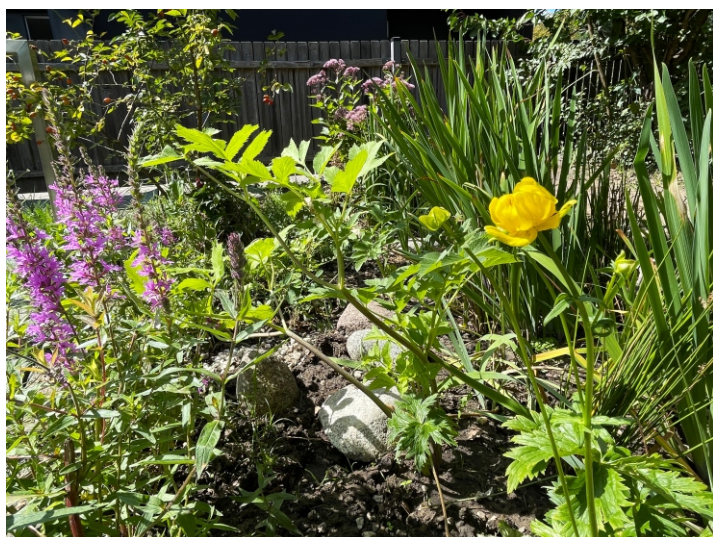
W ramach monitoringu zidentyfikowaliśmy następujące rośliny:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczebność
1	Morela pospolita	<i>Prunus armeniaca</i> L.	1
2	Jabłoń śliwolistna	<i>Malus prunifolia</i>	4
3	Wiesiołek dwuletni	<i>Oenothera biennis</i> L.	>10
4	Chrzan pospolity	<i>Armoracia rusticana</i>	4
5	Dzika róża	<i>Rosa canina</i> <u>L.</u>	1
6	Kosaciec syberyjski	<i>Iris sibirica</i> L.	18
7	Niezapominajka błotna	<i>Myosotis scorpioides</i> L.	8
8	Sit rozpięzchły	<i>Juncus effusus</i> L.	4
9	Tojeść rozestłana	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	3
10	Łączęń baldaszkowaty	<i>Butomus umbellatus</i> L.	3
11	Krwiściąg lekarski	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	4
12	Krwawnica pospolita	<i>Lythrum salicaria</i> L.	7
13	Kozłek lekarski	<i>Valeriana officinalis</i>	2
14	Krwawnik kichawiec	<i>Achillea ptarmica</i> L.	4
15	Arcydzięgiel litwor	<i>Angelica archangelica</i> L.	2
16	Pełnik europejski	<i>Trollius europaeus</i> L.	3
17	Sadziec konopiasty	<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	5
18	Koper włoski	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	5
19	Żywokost lekarski	<i>Symphytum officinale</i> <u>L.</u>	8
20	Perz właściwy	<i>Elymus repens</i>	>10
21	Wrotycz pospolity	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	8
22	Lebiodka pospolita	<i>Origanum vulgare</i> L.	>10
23	Portulaka pospolita	<i>Portulaca oleracea</i> L.	5
24	Przymiotno białe	<i>Erigeron annuus</i> L.	>10
25	Turzyca owłosiona	<i>Carex hirta</i> L.	>10
26	Mniszek pospolity	<i>Taraxacum officinale</i>	>10
27	Pyleniec pospolity	<i>Berteroa incana</i> (L.)	4
28	Babka lancetowata	<i>Plantago lanceolata</i> <u>L.</u>	>10
29	Skrzyp polny	<i>Equisetum arvense</i> L.	>10
30	Szczawik żółty	<i>Oxalis stricta</i> L.	2
31	Komosa biała	<i>Chenopodium album</i> L.	4
32	Burak pastewny	<i>Beta vulgaris</i> L. subsp. <i>vulgaris</i>	1
33	Koniczyna łąkowa	<i>Trifolium pratense</i> L.	>10
34	Koniczyna biała	<i>Trifolium repens</i> <u>L.</u>	>10
35	Koniczyna drobnogłówkowa	<i>Trifolium dubium</i> Sibth.	6
36	Rdest ptasi	<i>Polygonum aviculare</i> L.	8
37	Szarłat szorstki	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	1

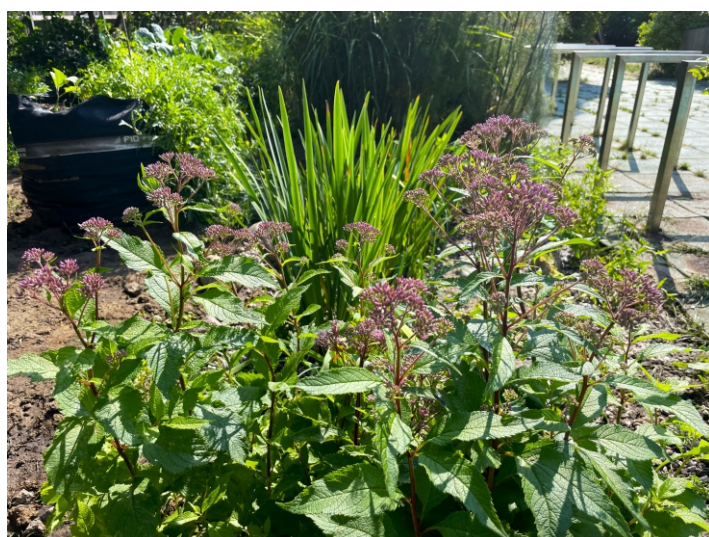
38	Szczaw zwyczajny	<i>Rumex acetosa</i> L.	5
39	Miskant chiński	<i>Miscanthus sinensis</i>	3
40	Pokrzywa zwyczajna	<i>Urtica dioica</i> L.	8
41	Bylica pospolita	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	6
42	Nawłoc kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i> L.	1
43	Złocień polny	<i>Glebionis segetum</i> L.	1
44	Mięta pieprzowa	<i>Mentha ×citrata</i> L.	8
45	Pięciornik pagórkowy	<i>Potentilla collina</i>	1
46	Krwawnik wiązówkowaty	<i>Achillea filipendulina</i> Lam.	1
47	Krwawnik pospolity	<i>Achillea millefolium</i> L.	7

W ramce zaznaczono gatunki zasadzone w ramach tworzenia niecki bioretencyjnej.

Po założeniu niecki przybyło gatunków związanych ze środowiskiem wilgotnym, w szczególności skrzyp polny i mięta pieprzowa. Pojawiły się również gatunki, których bank nasion prawdopodobnie był w głębszych partiach gleby i został odkryty przy kopaniu niecki: koniczyna drobnogłówkowa, rdest ptasi, szarłat szorstki.

Fot. na pierwszym planie po prawej pełnik europejski, po lewej krwawnica pospolita (K. Musiatowicz)

Fot. na pierwszym planie sadziec konopiasty, w tle kosaciec syberyjski (K. Musiatowicz)

Fot. niezapominajka błotna (K. Musiatowicz)

Fot. krwawnik pospolity (K. Musiatowicz)

Bezkręgowce

W dniu 30 czerwca 2024 r. przeprowadzono monitoring bezkręgowców na terenie Wspólnego ogrodu Służewskiego Domu Kultury. Osobą przeprowadzającą kontrolę była Aleksandra Król. W ramach badań stwierdzono występowanie następujących gatunków:

Insecta (Owady):

Polistes dominula (Klecanka rdzaworożna) - 1
Rodzaj *Vespula* (Osa) - 1
Macropis europaea (Skróćinka europejska) - 1
Andrena flavipes (Pszczolinka pospolita) - 1
Podrodzaj *Plastandrena* (Pszczolinka) - 1
Rodzaj *Gasterupion* (Zadziorek) - 1
Halictus rubicundus (Smuklik rdzawnogi) - > 3
Podrodzaj *Sphecodogastra* (Pseudosmuklik) - 1
Podrodzaj *Seladonia* (Zieleniczka) - 1
Halictus subauratus (Smuklik złotawy) - 1
Rodzaj *Lasioglossum* (Pseudosmuklik) - 1
Rodzaj *Nomada* (Koczownica) - 1
Apis mellifera (Pszczoła miodna) - > 20
Bombus lucorum (Trzmiel gajowy) - > 5
Bombus vestalis (Trzmiel ziemny) - > 10
Podrodzaj *Eutricharaea* cf *rotundata* - 1
Rodzaj *Coelioxys* (Ścieska) - 2
Podrodzaj *Heriades* cf *truncorum* (Wałaczka dwuguzka) - > 8
Rodzaj *Megachile* (Miesierka) - 2
Megachile centuncularis (Miesierka różówka) - 1
Sapyga quinquepunctata (Wysmuga pięciopunktowa) - 1
Sapygina decemguttata (Smużynka) - > 10
Sphex funerarius (Nęk świerszczojad) - 1
Isodontia mexicana - 1
Lestica clypeata (Grzebnica krzywogłowa) - 1
Cerceris rybyensis (Osmyk pszczolinkowiec) - 2
Philanthus triangulum (Taszczyń pszczele) - 3
Rodzaj *Arachnospila* (Poskromiel) - 1
Kilka różnych gatunków mrówek - > 10
Rodzaj *Chrysoperla* (Złotook) - 1
Sympetrum sanguineum (Szablak krwisty) - 1
Rodzaj *Lestes* (Pałątka) - 1
Strangalia attenuata (*Strangalia* wysmukła) - 1
Trichodes apiarius (Barciel pszczołowiec) - 2
Graphosoma italicum (Strojnicza włoska) - 2
Rodzaj *Lucilia* (Padlinówka) - 2
Myathropa florea (Kwiatówka zmierzchnicowata) - 1
Hemipenthes morio (Drogosz żałobny) - 1
Rodzaj *Bombylius* (Bujanka) - 1
Vanessa atalanta (Rusałka admirał) - 1
Aglais io (Rusałka pawik) - 1
Gonepteryx rhamni (Latolistek cytrynek) - 1
Rodzaj *Pieris* (Bielinek) - 2
Yponomeuta (Namiotnik) - 1

Arachnida (Pajęczaki):

Salticus scenicus (Skakun arlekinowy) - 1
Araneus diadematus (Krzyżak ogrodowy) - 1

Mollusca (Mięczaki):

Cepaea nemoralis (Wstężyk gajowy) - 1

Powtórny monitoring bezkręgowców odbył się w dniu 6 września 2024 r. Osobą przeprowadzającą kontrolę była Aleksandra Król. Wrzesień to miesiąc, w którym aktywność bezkręgowców znacząco spada, zatem liczebność i różnorodność gatunków była mniejsza niż podczas monitoringu w czerwcu. Stwierdzono następujące gatunki:

Insecta (Owady):

Rodzaj *Hylaeus* (Samotka) - >10
Rodzaj *Polistes* (Klecanka) - >10
Cerceris rybyensis (Osmyk pszczolinkowiec) - 6
Podrodzaj *Seladonia* (Zieleniczka) - 3
Rodzaj *Allantus* (Psowacz) - 5
Kompleks *Formica rufibarbis* - 2
Stictocephala bisonia (Kolcoróg bizoniak) - 1
Xenos vesparum - 1
Polyommatus icarus (Modraszek ikar) - 3
Syritta pipiens (Piszczęń) - 1
Episyrrhus balteatus (Bzyg prążkowany) - 2
Eristalis tenax (Gnojka wytrwała) - 1
Coccinella septempunctata (Biedronka siedmiokropka) - 2

Arachnida (Pajęczaki):

- *Heliophanus auratus* (Lśniś złoty) - 1
- *Salticus scenicus* (Skakun arlekinowy) - 1
- *Xerolycosa miniata* (Pogoniec łowczak) - 1

Fot. pszczolinka (A. Król)

Fot. złotolitka (A. Król)

Kręgowce

Ptaki

Obserwacje ptaków przeprowadzono w godzinach wieczornych w dniu 19 czerwca 2024 r., stacjonarnie z terenu Wspólnego ogrodu Służewskiego Domu Kultury z użyciem lornetek. Osobą przeprowadzającą monitoring był Sławomir Kasjaniuk. Podczas kontroli zaobserwowano 16 gatunków ptaków, łącznie 46 osobników. Obserwacje zostały wprowadzone do internetowej bazy danych Ornitho.pl za pomocą aplikacji NaturaList.

Spośród 16 gatunków ptaków, na terenie samego ogrodu stwierdzono dwa gatunki:

- mazurek *Passer montanus* (4 osobniki): dorosłe ptaki z pokarmem oraz młode osobniki skrywające się w roślinności;
- modraszka *Cyanistes caeruleus* (2): ptaki żerujące na drzewach.

Oba gatunki są lęgowe na terenie parku Dolinka Służewska i zajmują budki lęgowe (mazurki) lub dziuple (modraszki) w parku lub na obiektach SDK, w bezpośredniej bliskości ogrodu.

Większość pozostałych gatunków ptaków, obserwowanych z ogrodu w przelocie lub w jego bliskości, także zaliczana jest do awifauny lęgowej parku Dolinka Służewska. Są to (w kolejności stwierdzenia):

- kwiczoł *Turdus pilaris* (4): grupa ptaków odpoczywających na robinii akacjowej na parkingu SDK;
- kapturka *Sylvia atricapilla* (1): samiec śpiewający na pobliskim drzewie;
- wrona siwa *Corvus cornix* (2): często obserwowane na terenie ogrodu i parku, poszukujące pożywienia. Niewykluczone, że spotykane tu martwe ptaki (bogatki, modraszki) i ssaki (krety) są ich ofiarami;
- szczygieł *Carduelis carduelis* (2): dwa osobniki na rosnącym bezpośrednio przy ogrodzeniu drzewie, w tym śpiewający samiec;
- grzywacz *Columba palumbus* (3): przelatujące nad ogrodem lub żerujące w parku;
- gołąb miejski *Columba livia* forma urbana (3): widziane w pobliżu SDK, w miejscu zimowego (i nie tylko) dokarmiania;
- kos *Turdus merula* (1): śpiewający samiec na drzewie w pobliżu ogrodu;
- sroka *Pica pica* (1): jeden osobnik przelatujący nad ogrodem;
- dzwonek *Chloris chloris* (2): dwa osobniki przelatujące nad ogrodem i odpoczywające na przylegającym drzewie, aktywne głosowo;
- zięba *Fringilla coelebs* (1): śpiewający samiec w pobliżu ogrodu;
- szpak *Sturnus vulgaris* (2): dwa ptaki żerujące w sąsiedztwie ogrodu.

Fot. mazurek (A. Król)

Fot. rudzik (fotopułapka)

Zaobserwowano także trzy gatunki ptaków, które nie są lęgowe w parku Dolinka Służewska:

- jerzyk *Apus apus* (15): ptaki przelatujące nad ogrodem, gniazdujące w budynkach mieszkalnych na terenie osiedla Służew nad Dolinką;
- oknówka *Delichon urbicum* (2): ptaki przelatujące nad ogrodem, miejsce gniazdowania nieznane (prawdopodobnie osiedle mieszkaniowe);
- dymówka *Hirundo rustica* (1): ptak przelatujący nad ogrodem, miejsce gniazdowania nieznane (prawdopodobnie osiedle mieszkaniowe).

Stwierdzonym ptakom nadano kryteria lęgowości (zgodnie z: Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków – materiały pomocnicze. Wersja 3 – 16.02.2016. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki). Należy jednak zastrzec, że na terenie ogrodu – prawdopodobnie z uwagi na dużą antropopresję – nie stwierdzono gniazdowania ptaków. Kryteria lęgowości odnoszą się do parku Dolinka Służewska i obiektów SDK.

Kryteria lęgowości:

C – gniazdowanie pewne

POD (ptaki z pokarmem): mazurek

A – gniazdowanie możliwe

S (jednorazowa obserwacja śpiewającego lub odbywającego loty godowe samca w siedlisku lęgowym): kapturka, szczygieł, kos, zięba

O (pojedyncze ptaki obserwowane w siedlisku lęgowym): kwiczoł, wrona siwa, grzywacz, gołąb miejski, modraszka, sroka, dzwonec, szpak

Nielęgowe

ST (obserwacja/stwierdzenie gatunku): jerzyk, oknówka, dymówka

Druga kontrola ornitofauny odbyła się w godzinach przedpołudniowych w dniu 13 października 2024 r. Obserwacje prowadzono stacjonarnie z terenu Wspólnego ogrodu SDK, z użyciem lornetki. Osobą przeprowadzającą monitoring był Sławomir Kasjaniuk. Pogoda nie sprzyjała obserwacjom, było wietrznie, pochmurno i deszczowo. Podczas kontroli w ramach projektu zaobserwowano 16 gatunków ptaków. Część obserwacji pochodzi ze zdjęć z fotopułapki, którą zamontowaliśmy przy niecce bioretencyjnej.

Spośród 16 gatunków ptaków, na terenie samego ogrodu stwierdzono sześć gatunków:

- mazurek *Passer montanus* (jednorazowo 7 osobników): ptaki odpoczywające i żerujące na grabach w środkowej części ogrodu, a także „kąpiące się” w piasku pod domkiem;
- wrona siwa *Corvus cornix* (1): jeden osobnik przysiadł na ogrodzeniu ogrodu od strony parku Dolinka Służewska i zaobserwowana również na zdjęciach z fotopułapki, zamontowanej przy niecce. Wiele ptaków było obserwowanych w przelocie nad ogrodem lub na pobliskich drzewach;
- bogatka *Parus major* (3): ptaki żerujące na lipach w końcowej części ogrodu;
- modraszka *Cyanistes caeruleus* (2): ptaki żerujące na drzewach owocowych;
- kos *Turdus merula* (1): ptak przebywał na grabach, następnie odleciał;
- rudzik *Erithacus rubecula* (1): ptak odzywający się z gęstej, niskiej roślinności przy skraju ogrodu od strony parkingu. Zaobserwowany również na zdjęciach z zamontowanej fotopułapki przy niecce.

Pięć gatunków ptaków zaobserwowano na drzewach lub krzewach poza terenem ogrodu, znajdujących się w jego bliskości.

- kwiczoł *Turdus pilaris* (6): ptaki odpoczywające na robinii akacjowej na parkingu;
- szczygieł *Carduelis carduelis* (2): ptaki odzywające się na jesionie od strony parku;
- gołąb miejski *Columba livia forma urbana* (4): ptaki na skraju parku, pod jednym z karmników;
- pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* (1): ptak odzywający się na dębie szypułkowym od strony parku;
- strzyżyk *Troglodytes troglodytes* (1): głos kontaktowy ptaka dobiegający z parkingu.

Pozostałe gatunki ptaków zaobserwowano w przelocie nad ogrodem. Ze względu na prawdopodobieństwo obserwowania tych samych osobników, nie podano liczebności (szacowana liczebność przelatujących ptaków 5-10 osobników). Poniżej brak wrony siwej *Corvus cornix*, która już została uwzględniona wśród ptaków obserwowanych w ogrodzie.

- kawka *Coloeus monedula*;
- sroka *Pica pica*;
- szpak *Sturnus vulgaris*;

- dzwonec *Chloris chloris*;
- śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*.

Obecność strzyżyka i rudzika należy wiązać prawdopodobnie z jesiennymi migracjami tych ptaków. Jesienią i zimą ogród może być atrakcyjnym miejscem żerowania gatunków migrujących i zimujących. W celu zwiększenia liczby ptaków odwiedzających Wspólny ogród można rozważyć wprowadzenie krzewów lub drzew, których owoce stanowią pokarm dla ptaków, w szczególności zimą, a także poidelko. W zadrzewionej części od strony wiaduktu można powiesić budki lęgowe typu A/A1.

Ssaki

Monitoring ssaków na terenie Wspólnego ogrodu Służewskiego Domu Kultury przeprowadzono w dniu 27 czerwca 2024 r. Monitoring kontrolny miał miejsce w dniu 22 października 2024 r. Osobą przeprowadzającą obie kontrole była Karolina Mazurska. W pierwszym terminie na terenie Wspólnego ogrodu SDK i na obszarze przyległym stwierdzono ślady obecności następujących gatunków ssaków:

1. Mysz polna (*Apodemus agrarius*) – osobniki pojawiające się na terenie całego Wspólnego ogrodu SDKu oraz zaobserwowane nory,
2. Kret (*Talpa europaea*) – widoczne kopce.

W drugim terminie również zaobserwowano dwa powyższe gatunki, a oprócz tego przeanalizowano materiał fotograficzny z zainstalowanej fotopułapki i na tej podstawie stwierdzono występowanie następujących gatunków:

3. Kuna domowa (*Martes foina*) – osobnik widoczny na zdjęciach z fotopułapki, ponadto osobnik nagrany przez monitoring SDKu,
4. Kot domowy – osobnik widoczny na zdjęciach z fotopułapki.

W latach ubiegłych obserwowane były także osobniki jeża wschodniego (*Erinaceus roumanicus*) oraz szczura wędrownego (*Rattus norvegicus*).

Na terenie Dolinki Służewskiej, w bliskim sąsiedztwie Wspólnego ogrodu SDK, występują także: bóbr europejski (*Castor fiber*), wydra (*Lutra lutra*), lis (*Vulpes vulpes*), nornica ruda (*Myodes glareolus*) (dane pochodzące z publikacji Raport Bioblitz 2019 – Park Dolinka Służewska oraz obserwacje własne i ekspertów Fundacji alter eko). Cztery z ww. gatunków objęte są częściową ochroną gatunkową: kret, jeż wschodni, bóbr europejski i wydra, dwa ostatnie dodatkowo wymienione są w II i IV Załączniku Dyrektywy Siedliskowej.

Fot. nora myszy (K. Mazurska)

Fot. kuna domowa (fotopułapka)

Płazy i gady

Podczas projektu nie prowadziliśmy wyodrębnionego monitoringu płazów i gadów, ze względu na fakt, że na terenie planowanej niecki nie obserwowaliśmy wcześniej ich przedstawicieli. Jednak wielokrotnie podczas obserwacji prowadzonych przy niecce udało nam się zaobserwować co najmniej kilka przedstawicieli jaszczurki zwinki i jednego z gatunków kompleksu żab zielonych. Pozwala to mieć nadzieję, że odtworzone siedlisko stanie się miejscem życia gatunków, które niegdyś licznie występowały na tym terenie.

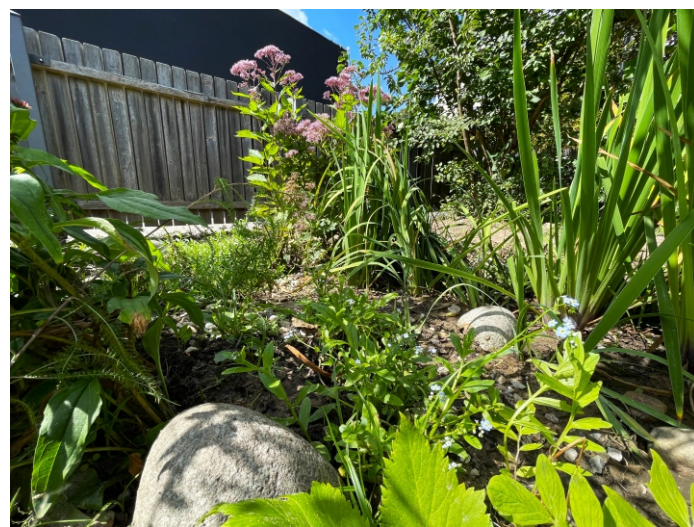
Fot. jaszczurka zwinka (K. Musiatowicz)

Fot. żaba zielona (M. Jakubiec)

Podsumowanie

Obserwacje poczynione w pierwszych miesiącach po utworzeniu niecki bioretencyjnej wskazują, że zwiększyła się różnorodność gatunkowa na tym terenie. Poza celowo wprowadzonymi gatunkami roślin na obszarze niecki i w najbliższym sąsiedztwie pojawiły się żaby zielone oraz jaszczurka zwinka – zwierzęta te obserwowane były bardzo często, podczas gdy przed pojawieniem się niecki, zupełnie nie były notowane. Usunięcie inwazyjnego gatunku obcego – słonecznika bulwiastego (topinamburu, *Helianthus tuberosus*) również przyczyniło się do wzrostu różnorodności biologicznej na tym terenie. Działanie to będzie kontynuowane w kolejnym sezonie wegetacyjnym, ponieważ roślina ta odrasta z części podziemnych i trzeba ją regularnie eliminować. Monitoring gatunków zasiedlających nieckę bioretencyjną i teren przyległy również powinien być kontynuowany w kolejnych latach, aby wykazać jak w dłuższym okresie czasu zmieniła się różnorodność gatunkowa po utworzeniu niecki.

Fot. etapy budowy niecki bioretencyjnej (K. Musiatowicz)

Młaki,
mszary
i mokradła

hydrologiczny
eksperyment
edukacyjny